

Ett decennium av webbdiskussion

En jämförande analys av interaktionen i två diskussionsforum på webben 2001, 2006 och 2011

Lotta Collin, Åbo Akademi

This article contributes to the investigation of computer-mediated communication from a chronological perspective. It is often claimed that the evolution of digital media is so rapid that any research on online interaction tends to be out of date before it is even published. This assumption is challenged in this article through a comparative study of messages collected in 2001, 2006 and 2011 from the same two web-based publicly accessible Swedish discussion forums. The analysis of the material focuses on a range of different contextual as well as linguistic factors. It is shown that while some changes in technical features and design occur, the interaction as such is overall relatively stable during these ten years. Amongst the few developments identified is a decline over time in the frequencies of unconventional forms of written language in messages written by young users, which contradicts popular fears of language deterioration in computer-mediated communication.

Keywords: comparative research, computer-mediated communication, discussion forums, text linguistics, time

Efter ett tiotal år av aktiv forskning kring den allt mer utbredda och diversifierade användningen av digitala medier vet vi en hel del om den datorförmedlade kommunikationens språkliga särdrag och variation (t.ex. Herring 2008). Det vi vet mindre om är utvecklingen över tid i ett och samma medium. Den frågan står i fokus för den här artikeln.

Typiskt för forskningen kring datorförmedlad kommunikation är påpekanden om att utvecklingen är snabb, och att forskningen har svårt att hänga med. Det finns rentav de som anser att det är otacksamt och i det närmaste lönlöst att forska i text- och språkbruk på nätet, eftersom det hela tiden förändras. Exempelvis konstaterar Crystal i sin bok *Language and the Internet* att "[i]t seems to be a standard convention for books dealing with digital technology to begin or end by warning their readers that everything they contain is going to be soon out of date" (2006, 257). Vidare påpekar han att han inte har några illusioner om att hans bok kan tillhandahålla något annat än en suddig ögonblicksbild av hur situationen såg ut vid en viss tidpunkt (Ibid., 273). I en bok om bloggar oroar sig Giltrow och Stein å sin sida för att bloggmediet kommer att ha försvunnit eller förändrats kraftigt när boken väl kommer ut, "so rapid are revolutions and evolutions of the Internet world" (2009, 14). Liknande känslor uttrycker Baron i förordet till sin bok om språket online: "In writing this book, I have felt comparable frustration in attempting to characterize a phenomenon in flux" (2008, ix).

Det går förvisso inte att förneka den generellt snabba utvecklingen bland de elektroniska medierna. Men hur kommunikationen utvecklas och förändras med tiden *inom* olika specifika former av datorkommunikation, av vilka en del de facto börjar ha ganska många år på nacken, finns det i själva verket rätt litet forskning om. Forskningen tar sig snarare an nya medier (t.ex. bloggar och Facebook) eller fördjupar infallsvinklarna på olika typer av kommunikation vid en viss tidpunkt. Bland viktiga forskningsfrågor inom vad de kallar datorförmedlade diskursanalys nämner Androutsopoulos och Beißwenger (2008) bland annat jämförelser av datorförmedlad kommunikation i olika användningskontexter och

gemenskaper liksom studier av nyttillkomna sociala medier. Studier av förändringar över tid inom samma medium nämner de däremot inte alls. Herring (2008; 2011a) däremot uppmanar just till att dels ta vara på den äldre forskningen, dels uppmärksamma vad som händer över tid i olika specifika medier. Forskningens uppgift är inte enbart att följa med och ta sig an alla nya kommunikationsformer som uppstår, än mindre att misskreditera tidigare forskning, påpekar Herring (2011a).

Bland de få exempel jag kunnat återfinna på tidigare forskning som anlägger ett tidsperspektiv på användningen av digitala medier kan nämnas Herring (1998), Fayard och DeSanctis (2005) och Kapidzic och Herring (2011). I sin studie av interaktionen på en e-postlista under 11 år i e-postmediets ungdom 1975–1986 ser Herring (1998) vissa trender i utvecklingen, såsom att interaktionen blir mer informell och mindre hövlig. Fayard och DeSanctis (2005) som studerat kommunikation i ett datorbaserat diskussionsforum under en femton månaders period med fokus på deltagarroller, social identitet och språklig stil kommer fram till att det går att urskilja olika faser i forumets utveckling och att kommunikationen alltså förändras efterhand, åtminstone tidvis. Kapidzic och Herring (2011) har för sin del studerat skillnader mellan mäns och kvinnors agerande i chattkommunikation i ett material insamlat 2010. Resultaten har de jämfört med tidigare undersökningar och har då kommit fram till att skillnaderna mellan könen i stort sett är de samma som kunnat iaktas 10–15 år tidigare, vilket motsäger forskare som påstått att könsskillnaderna varit på väg att minska och bli mindre traditionella i aktiviteter online.

Syfte och frågeställning

Med den här artikeln vill jag bidra till utforskningen av nätkommunikation ur ett kronologiskt perspektiv genom att presentera en jämförande studie av interaktion i två diskussionsforum på webben, ur vilka jag samlat in material år 2001, 2006 och 2011. Syftet är alltså att undersöka om de här specifika fallen av datorkommunikation förändrats under tio år, och i så fall på vilket sätt. Jag frågar mig med andra ord vilka eventuella skillnader

som går att iaktta mellan materialen från de olika tidpunkterna i respektive forum. Därtill granskar jag om skillnaderna och likheterna mellan forumen är de samma under hela tidsperioden, eller om de möjligen utvecklas på olika sätt.

Den huvudsakliga utgångspunkten i undersökningen är således antagandet att kommunikationen i så kallade 'nya medier' söker sin form och därmed förändras snabbt. En sidoutgångspunkt är uppfattningen om skillnader mellan äldre och yngre användares bruk av dessa nya medier, och framför allt ungdomars påstådda okonventionella språkanvändning, som potentiellt hotar hela språkets framtid (se t.ex. Crystal 2008; Sofkova Hashemi 2008). Jag är inte i det här sammanhanget enbart intresserad av skillnader per se mellan äldre och yngre deltagares nätinteraktion, utan lika mycket av eventuella olikheter i de utvecklingsmönster deras interaktion uppvisar.

Material

Materialet som studeras i den här undersökningen kommer från två diskussionsforum på webben i vilka diabetes utgör den gemensamma nämnaren. Valet av diskussionstema har sina rötter i ett samarbete med ett informationsvetenskapligt forskningsprojekt som var inriktat på hälsoinformation på nätet (se Collin 2005). Materialet är insamlat vid tre tidpunkter. Det första materialet är insamlat 2001, det andra 2006 (se Collin 2008) och det tredje 2011. Ur varje forum har 100 diskussionsinlägg från respektive år slumpmässigt tagits ut för analys. Det sammanlagda antalet inlägg som jämförs uppgår således till 600. I varje delmaterial har inläggen skrivits av 40–50 olika skribenter. Det totala antalet ord i materialet är 48 692, vilket ger ett medeltal på 81 ord per diskussionsinlägg i materialet som helhet. Materialet är inte särdeles stort, men torde ändå ge en adekvat bild av kommunikationen i forumen.

Båda diskussionsforumen är svenskspråkiga, asynkrona och öppet tillgängliga diskussionsforum, som upprättats på nationella diabetesföreningars webbplatser. Skillnaden mellan forumen är att det ena är

riktat till en åldersneutral (vuxen) mottagargrupp, medan det andra finns på en webbplats som riktar sig specifikt till ungdomar. Jag kallar det första forumet för *allmänna forumet* och det andra för *ungdomsforumet*.

Teoretisk ram och metod

Som ramverk för beskrivningen och analysen av kommunikationen i de två forumen vid de tre tidpunkterna används Hymes SPEAKING-modell (Hymes 1972; Cameron 2001). Hymes lägger fokus på relationen mellan interaktion och kontext, något som är av central betydelse även i min undersökning. SPEAKING-modellen är ursprungligen utarbetad som stöd för etnografiska studier av språkbruk i exotiska kulturer, men lämpar sig väl också för att ge systematik åt studier av kommunikation i omgivningar som är bekanta för forskaren, liksom för skriven kommunikation (Cameron 2001, 53–57). Hymes (1972) utgångspunkt var att det finns ett slags regler i olika gemenskaper för vad som i olika situationer lämpar sig att säga och på vilket sätt. Detta är en naturlig bakgrundstanke också i min undersökning. Jag ser diskussionsforumsmedlemmarna med Hymes terminologi som en talgemenskap, som i den talsituation eller snarare skriftsituation som diskussionsforumet utgör kan förmodas ha något slags uppfattning om vilka regler som gäller för de talhändelser (här skrift-händelser) de företar sig då de skriver diskussionsinlägg (Ibid.). Användningen av SPEAKING-modellen motiveras ytterligare av att jag i det här sammanhanget vill se den studerade interaktionen ur ett bredare perspektiv än endast med avseende på t.ex. någon viss språklig företeelse, samt vill diskutera hur olika faktorer i kommunikationen möjligen inverkar på varandra. Man kan således allmänt säga att metoden är både kommunikationsetnografiskt och framför allt språksociologiskt inspirerad, samtidigt som den inte uppfyller kraven på vare sig renodlad kommunikations-etnografi eller språksociologi.

SPEAKING är en akronym där bokstäverna står för olika aspekter av kommunikationen: setting, participants, ends, act sequence, key, instrumentalities, norms och genres. I det följande presenteras SPEAKING-

modellen och framför allt hur den operationaliseras i föreliggande studie, det vill säga jag redogör för de frågor jag ställer till materialen. Svar på frågorna erhålls genom såväl kvalitativ som kombinerat kvalitativ och kvantitativ analys. Svaren presenteras i resultatdelen, och knyts då samman med tidigare forskning.

Setting: interaktionens tid och plats, dess fysiska omständigheter

För hela undersökningen gäller alltså att det handlar om diskussionsforum på webben, vilket givetvis är en viktig faktor för kommunikationens utformning. De mer specifika frågor jag här ställer till materialet är förutom vid vilken tidpunkt det kommit till, vilka grafiska och tekniska lösningar som kännetecknar forumet.

Participants: deltagare

Här tar jag fasta på till vem forumet är riktat och vilken åldersprofil skribenterna uppvisar, dvs. det ungefärliga förhållandet mellan ungdomar och vuxna.

Ends: kommunikationens syfte och mål

Här undersöker jag huruvida diskussionsinläggen primärt kan sägas vara inriktade på informationsutbyte eller på socialt umgänge och kontaktskapande.

Act sequence: kommunikationens innehåll och form, uppbyggnad

Här frågar jag mig hur långa inläggen i medeltal är, mätt i antalet ord. Därtill granskar jag i vilken utsträckning inläggen består endast av själva meddelandet, och i vilken utsträckning även hälsningsfraser, underskrifter respektive citat ur andra inlägg ingår.

Key: tonen och stämningen i interaktionen

Här har jag frågat mig om tonen i diskussionsinläggen är positiv och artig gentemot de andra deltagarna, eller om den är ovänlig och negativ.

Instrumentalities: varietet, stil

Här fokuserar jag på inläggens stil, och detta i termer av relativa förekomster av vissa drag i skriftspråket som dels anses typiska för datorförmedlad kommunikation, dels kan uppfattas som markörer för informell stil.

Norms: de normer som styr interaktionen

Här granskar jag de eventuella regler diskussionsforumets upprätthållare ger för hur man ska bete sig i forumet.

Genres: genrer

Här diskuterar jag vilka andra källor som deltagarna citerar eller hänvisar till i forumet. Däremot problematiserar jag inte själva diskussionsforumets genreegenskaper i det här sammanhanget.

Resultat***Setting: tidpunkt och tekniska lösningar***

När det gäller de tidpunkter då de olika delarna av materialet samlats in, dvs. 2001, 2006 och 2011, kan man generellt konstatera att samtliga infaller då webben (i betydelsen *World Wide Web*) redan hunnit bli ett relativt etablerat medium. Webben fick sitt genomslag bland den stora allmänheten från och med 1993 när grafiska lättanvända webbläsare lanserades, och var således relativt väl inkörd redan 2001.

Vidare kan man notera att de olika materialen i undersökningen uppvisar många likheter när det gäller själva den fysiska inramningen. Båda diskussionsforumen är alltså lättillgängliga webbaserade så kallade asynkrona diskussionsforum där deltagarna i motsats till vid synkron kommunikation såsom chatt inte behöver befinna sig vid sina datorer samtidigt. Diskussionerna är också i båda forumen strukturerade i olika diskussionsämnen, eller diskussionstrådar, och arkiveras i forumet tills vidare. Utrymmesbegränsningar för inläggens längd finns inte. Alla dessa faktorer är givetvis avgörande för de uttryck kommunikationen tar sig.

Likheterna mellan forumen fortsätter även då man granskar den tekniska utveckling som ägt rum i dem mellan de olika materialinsamlings-tidpunkterna. Jag kunde observera att de webbplatser som de två undersökta forumen finns på båda någon gång under den första femårsperioden omarbetat sin design. Även diskussionsforumen har då fått ett ansiktslyft och nya tekniska finesser. Ett exempel på detta ses i Figur 1 och Figur 2 som visar hur det allmänna forumet såg ut 2001 respektive 2006. Däremot har inga omvälvande förändringar i utformningen gjorts i någotdera forumet mellan 2006 och 2011. Ungdomsforumet ser exakt likadant ut, och i allmänna forumet har endast smärre tekniska förändringar i funktionerna inne i forumet gjorts, såsom att det blivit möjligt att prenumerera på nya inlägg via RSS.

The screenshot shows a forum interface with a blue sidebar on the left containing navigation links: [aktuellt](#), [förbundet](#), [föreningar](#), [information](#), [diabetes](#), [forskning](#), [fonder](#), [debattforum](#), [gästbok](#), [länkar](#), and [index](#). The main content area displays three forum posts:

- Post 1:** A question mark icon followed by "Ämne: Kan man kolla blodsockervärdet utan att ta blodprov?". From: Solweig, Datum: 2000 09 12. The response says: "Hej! Har någon hört talas om att det går att ta blodsocker prov utan att ta blodprov? Har hört att det ska gå att ta genom huden. Är det på gång eller finns den möjligheten ute på marknaden nu? Solweig".
- Post 2:** A reply icon followed by "Ämne: RE: Blodsockervärde utan blodprov?". From: Kajsa, Datum: 2000 09 12. The response says: "Det är Gluco-Watch du tänker på, ett slags "armbandsur", som känner av blodsockerhalten genom huden. Den finns på marknaden, i alla fall i USA, men den är inte alls lika exakt som de vanliga mätarna."
- Post 3:** A question mark icon followed by "Ämne: RE: Blodsockervärde utan blodprov?". From: carina, Datum: 2000 09 15. The response says: "Hej! Någon som vet när den kan komma till oss i Sverige?".

Below the posts is a section titled "Kommentera detta inlägg" with a text input field for the post title containing "RE: Blodsockervärde utan blodprov?".

Figur 1: Allmänna forumet 2001

Att leva med diabetes
 Debattforum : Att leva med diabetes
 Ämne: Viktnedgång, hur gör man?

Författare | **Meddelande** | [SVARA](#) | [NYTT ÄMNE](#)

Linda
 Groupie
 Registrerade sig: 2006-Februari-23
 Inlägg: 83

Skickat: 2006-September-17 kl 11:37 | IP Loggad

Hej! Jag undrar hur man ska göra som diabetiker, när man vill gå ner i vikt. Jag går på långa promenader varje dag, och äter nyttigt. Men det verkar som att det ända stället på kroppen, som har förändrat sig, är vaderna. D.v.s att jag har fått större muskler där. Men det är ju inte riktigt det jag är ute efter. Jag vill ju gå ner i vikt. Inte bygga upp musklerna. Och det är ju inte heller så kul att få känningar varje gång man gör nåt ansträngande, som jag får. Så hur gör jag, med allt? Hur ska jag kombinera det här med träning & viktnedgång+ känningar?

Linda
 Tillbaka till Toppen

Saga
 Newbie
 Registrerade sig: 2006-Augusti-10
 Inlägg: 30

Skickat: 2006-September-17 kl 13:25 | IP Loggad

Det hela handlar om att testa, testa och testa.
 Prova dig fram till vad, hur och när du behöver äta för att klara av att motionera utan att få känning. Jag höll på att ge upp när jag tog upp min träning igen för några månader sedan. Fick känning på känning och kunde behöva trycka i mig ett helt druvsockerpaket under ett spinningpass trots att jag ätit ett tag innan utan att ta insulin.
 Jag har äntligen, sakta men säkert, börjat gå ner i vikt efter att fått rätt på doser och tider som funkar med träningen.

Lycka till!

Typ 1 sedan -93 och pumpbehandlad sedan 2000

Linda
 Skickat: 2006-September-18 kl 16:57 | IP Loggad

Figur 2: Allmänna forumet 2006

Mellan 2001 och 2006 har man alltså tagit i bruk nya tekniska lösningar i båda forumen. Man kan bland annat säga att diskussionerna blivit mer multimodala i och med att man inkluderat mer grafiska element, både som uttrycksmedel och för deltagarpresentation. I det allmänna forumet kan användaren exempelvis välja bland fler fonter 2006, ha en avatar (grafisk representation av sig själv) och det finns många olika slag av grafiska smilisar, också rörliga sådana, som kan infogas i inlägget. Det går också att infoga citat ur andra inlägg i sitt meddelande. I ungdomsforumet har funktionerna inte förändrats riktigt lika mycket, men 2006 kan man i motsats till 2001 ändra färg och font på texten och sätta in grafiska smilisar. De förändringar som gjorts mellan 2001 och 2006 har givetvis fortlevt till 2011, men några egentliga nyheter har alltså inte tillkommit.

I det här sammanhanget kan det vidare påpekas att skrivandet av inlägg var öppet för vem som helst i båda forumen 2001. Någon gång mellan

2001 och 2006 har sedan skrivandet i både det allmänna forumet och ungdomsforumet blivit förbehållet registrerade deltagare. Samtliga diskussioner kan dock fortsättningsvis läsas fritt, så även 2011. Registreringen gör i det allmänna forumets fall att användaren kan få mer information om skribenterna i och med att inläggen ofta avslutas med en signatur där t.ex. diabetestyp och debutår presenteras. I det allmänna forumet är det också möjligt för de registrerade skribenterna, forummedlemmarna, att skapa profiler där de kan ange olika uppgifter om sig själva. Även i ungdomsforumet finns personpresentationer, som dock endast är åtkomliga för registrerade medlemmar.

Participants: skribenternas åldersprofil

Från kravet på registrering av skribenterna kommer vi naturligt över till analysen av diskussionernas deltagare, vilket här begränsas till dem som skriver diskussionsinlägg och således utgör de synliga deltagarna i forumet. Det bör dock påpekas att eftersom diskussionerna kan läsas fritt av vem som helst är mottagarskaran rimligtvis mycket större än forumets aktiva skribenter. Generellt kan man anta att diskussionsforumets deltagare, såväl aktiva som passiva, utgörs av diabetiker och deras anhöriga, med andra ord personer med förmodligen mycket olika bakgrund men med ett gemensamt 'intresse', i det här fallet en sjukdom, som de känner ett behov av att diskutera och få veta mera om.

Eftersom jag här undersöker diskussionsforum med anonyma deltagare uppstår svårigheter med att vetenskapligt trovärdigt närmare diskutera deltagarnas sociala egenskaper, såsom ålder eller kön. Trots det har jag ändå velat ta med åldersaspekten, eftersom jag alltså upplever den som speciellt viktig i det här sammanhanget. Jag relaterar här till Androutsopoulos (2006, 425) som framhåller att det är möjligt att utföra sociolinguvistiska variationsstudier med utgångspunkt i den så kallade sociala profil i fråga om ålder, geografisk plats eller etnicitet som nätgemenskaper ofta explicitgör genom att t.ex. ange en specifik användargrupp. Detta går att applicera på min studie i och med att det ena av de två forum jag granskar

uttryckligen alltså är ett forum avsett för ungdomar, medan det andra är ett allmänt forum, utan specifik deltagargrupp i fråga om ålder.

För att kontrollera om det faktiskt finns en skillnad mellan skribenternas åldersprofiler i forumen har jag utnyttjat det faktum att diskussionsämnets natur gör det rätt vanligt att skribenten nämner sin ålder, hur länge han eller hon haft diabetes eller t.ex. varit gift med en diabetiker. Utifrån sådana spontana uppgifter har jag för 88 procent av inläggen över hela materialet kunnat åldersbestämma skribenterna med relativt stor säkerhet. Enligt denna kartläggning är i det allmänna forumet vid alla tre tidpunkter en majoritet av deltagarna (69–95 procent) med stor sannolikhet över 24 år, den gräns som här används för att skilja ungdomar från vuxna. I ungdomsforumet är situationen den motsatta, så att 69–94 procent av inläggen är skrivna av en person som utger sig för att vara 24 år eller yngre. Det kan också konstateras att de som klassats som vuxna i ungdomsforumet i regel är högst några år över 30, medan de i det allmänna forumet är från 25 till över 70. Den centrala iakttagelsen här är alltså att det verkligen verkar vara yngre personer som deltar i ungdomsforumet, medan det allmänna forumet har en vuxnare deltagarprofil, och detta vid samtliga insamlingstidpunkter.

Ends: inläggens primära kommunikativa funktion

Ett vanligt sätt att diskutera hur olika slag av elektroniska medier används är att se på förhållandet mellan å ena sidan informationsutbyte och å andra sidan socialt umgänge (jfr. Preece 1999; Burnett & Buerkle 2004; Crystal 2008). Bakgrunden till detta ligger antagligen i att elektroniska mediers lämplighet för något annat än rent och skärt informationsutbyte debatterades då medierna först uppstod (jfr. t.ex. Herring 1998), liksom i det faktum att den kommunikativa funktionen kan antas påverka interaktionens språkliga form.

Också i min undersökning har jag i respektive material jämfört förhållandet mellan vad jag kallar informationsorienterade respektive socialt orienterade diskussionsinlägg. Denna dikotomiska indelning – som förvisso är konstruerad – baserar sig på huruvida diabetes och kunskap

om sjukdomen står i fokus (i form av utbyte av fakta, erfarenheter eller åsikter), eller om syftet snarare är att småprata i största allmänhet och knyta kontakter. Nedan ges två exempel på inlägg ur respektive kategori:

***Informationsorienterade
inlägg***

Jag skulle gärna vilja ha tips på hur ni har på er pumpen. Gärna med bilder om det är möjligt.

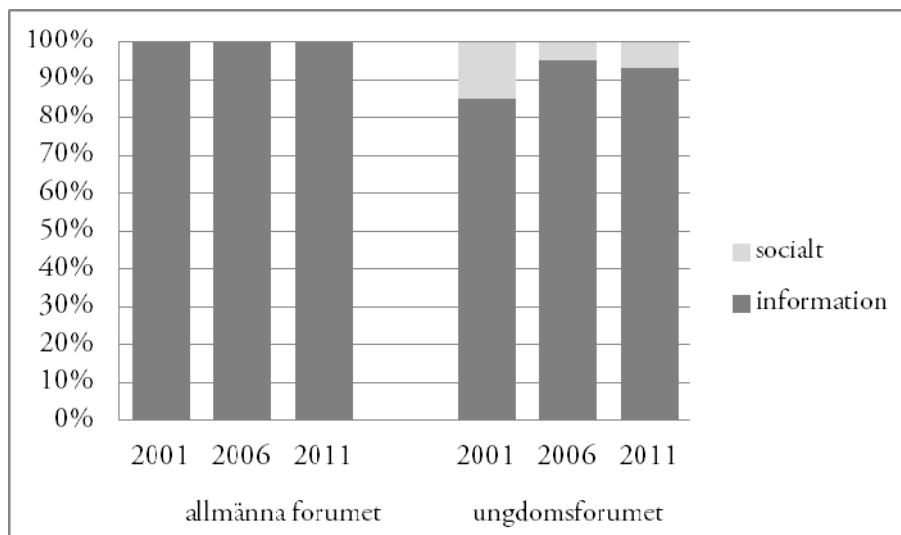
Ligger jag vid 6-7 så smäller jag i mig ett äpple inför natten , vet inte om det är rätt eller fel men det verkar fungera för mig , tyckte inte om äpplen för 3 v sedan , nu äter jag dom flera gånger om dagen

Socialt orienterade inlägg

hej. söker nya vänner. mina intressen är festivaler, resa, shoppa, simma, tv spel,

Ha en skoj jul med god julgröt (med kanel!) :P och roliga klappar ;)

Samtliga diskussionsinlägg kategoriserades sålunda med avseende på sin primära kommunikativa funktion som antingen informationsorienterat eller socialt orienterat. Figur 3 visar diskussionsinläggens fördelning mellan de två funktionskategorierna i respektive forum 2001, 2006 och 2011.

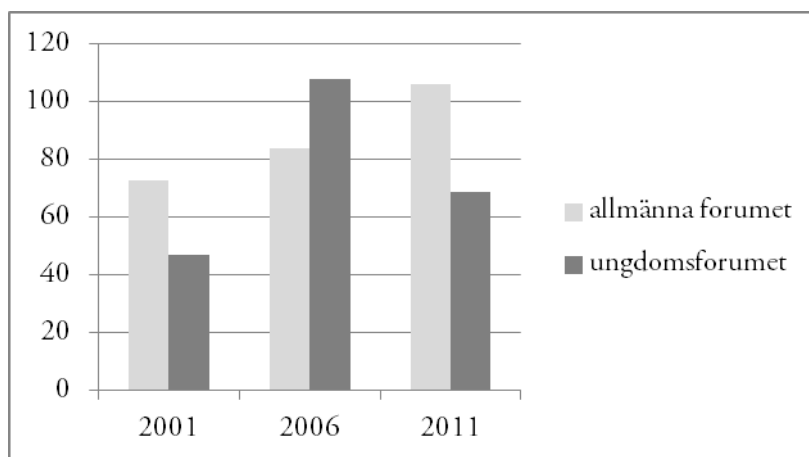

Figur 3: Förhållandet mellan informationsorienterade och socialt orienterade inlägg i respektive forum 2001, 2006 och 2011

Diagrammet visar att diskussionen i det allmänna forumet utgående från det insamlade materialet såväl 2001, 2006 som 2011 är uteslutande inriktad på informationsorienterad interaktion. Ungdomsforumet å sin sida inbjöd till en del socialt umgänge och kontaktskapande 2001, men har efter det också nästen enbart fokuserat på information. Nämnas kan att det i ungdomsforumet 2001 fanns tio inlägg där e-postvänner efterlystes. Den typen av inlägg återfinns inte alls 2006, medan man 2011 i några inlägg efterlyser nya kontakter, dock inte uttryckligen i form av e-postvänner. Analysen har inte fäst någon speciell vikt vid vilka ämnen som diskuteras, men man får intrycket att liknande ämnen återkommer i varje material. Det handlar om mat, behandlingar, känslor, resor, bantningstips osv. Generellt kan man säga att användningsmönstren vad gäller kommunikativa funktioner inte förändrats på något radikalt sätt i forumen, men att i den mån den förändrats är det i riktning mot mer informationsinriktad kommunikation, där ungdomsforumet på det sättet blir med likt det allmänna forumet.

Act sequence: inläggens längd och uppbyggnad

När det gäller diskussionsinläggens uppbyggnad har jag först och främst helt enkelt räknat deras längd mätt i antal ord och därefter räknat ut och jämfört medellängden för inläggen i respektive material. Resultaten presenteras i Figur 4.

Figur 4: Diskussionsinläggens medellängd mätt i antalet ord

Det enda tydliga resultat som går att utläsa ur diagrammet är att inläggen i båda forumen är längre vid de två senare tidpunkterna än vid den första. Det här är så till vida intressant att det går stick i stäv med vad till exempel Baron (2008) påstår om att vi efterhand vänjer oss vid och föredrar att skriva och läsa allt kortare texter tack vare de nya medierna.

Jag har vidare iakttagit hur stor del av inläggen som innehåller en inledande hälsningsfras (t.ex. 'Hej!'), en avslutande hälsningsfras (t.ex. 'Mvh.')

 respektive en underskrift. Viss inspiration har här tagits av Crystal (2006), Fayard och DeSanctis (2005) och Herring (1996). Därtill har jag i det allmänna forumet granskat hur vanligt det är att infoga citat ur andra inlägg, en funktion som dock endast är i bruk i materialen från 2006 och 2011. Tabell 1 visar resultatet av analysen.

		Inledande hälsningsfras	Avslutande hälsningsfras	Signatur	Citat
Allmänna forumet	2001	19	13	19	-
	2006	17	8	21	6
	2011	20	8	14	7
Ungdomsforumet	2001	24	15	30	-
	2006	14	15	19	-
	2011	21	11	15	-

Tabell 1: Förekomst av inledande respektive avslutande hälsningsfraser, signaturer samt citat bland inläggen i respektive material

Man kan först och främst konstatera att det i hela materialet finns en stor individuell variation i bruket av hälsningsfraser och/eller signaturer, något som sammanfaller med resultat från tidigare undersökningar (t.ex. Crystal 2006; Fayard & DeSanctis 2005; Herring 1996). Vidare kan man se att användningen av inledande hälsningsfraser är relativt stabil vid alla tidpunkter och ungefär lika vanligt i båda forumen. Ett undantag utgör här ungdomsforumet 2006 där något färre inlägg inleds med en hälsning. De avslutande fraserna är för sin del så gott som genomgående mindre använda än de inledande, och verkar dessutom minska något över tid i båda forumen. Försvinner gör de dock inte. Att avsluta sitt inlägg med sitt namn eller en signatur verkar därtill bli klart mindre vanligt i ungdomsforumet med tiden, enligt det här materialet, och verkar också minska något i det allmänna forumet. Med andra ord kan man skönja en viss förändring över tid vad gäller hur inläggen avslutas, och utvecklingen tar sig liknande uttryck i båda forumen.

När det gäller citaten är det alltså endast i det allmänna forumet 2006 och 2011 som det är möjligt att automatiskt infoga ett citat av ett tidigare meddelande i sitt eget inlägg. Tabellen visar att förfarandet är lika litet använt båda åren. Crystal (2006, 147) konstaterar att det är ovanligt med citat av tidigare inlägg i de diskussionsforum han studerat, vilket han anser

bero på att citaten är överflödiga eftersom de inlägg man svarar på redan finns tillgängliga. Jag kan tänka mig att man resonerar på liknande sätt i det här forumet.

Key: inläggens ton

Vid analysen av inläggen antecknade jag också huruvida den allmänna tonen i texterna kan uppfattas som hövlig och vänlig gentemot de andra deltagarna, eller om gräl och påhopp förekom. Liknande analyser har bl.a. gjorts av Herring (1998) och Burnett och Buerkle (2004).

Det var mycket uppenbart att en positiv stämning verkade råda i vardera forum och vid samtliga tidpunkter. Några enstaka fall (upp till 5 procent) av negativa och irriterade kommentarer förekommer, som i exemplet nedan. Det är förstås också möjligt att elaka inlägg plockas bort av en moderator, jfr forumreglerna i normavsnittet nedan.

[NN]... jag pratar faktiskt om egen erfarenhet. Jag tar inte ut på recept. Springer inte på Apoteket för det. Och jag vet vad hon frågade, du behöver inte rätta mig. Men ska man räkna upp ALLA betterier [sic] som är bra/dåliga så kan jag sitta här hela kvällen om det är så.

Men mestadels är kommunikationen vänlig, hjälpsam och medkännande gentemot de övriga forummedlemmarna, vilket vi här ser ett exempel på.

 Vad bra att du slipper biverkningar och mår bra! Hoppas det fortsätter så.

Däremot hittas i samtliga material känslofyllda inlägg där skribenter uttrycker sin ilska över något annat än de andra deltagarna och snarast söker stöd och sympati. Ett sådant inlägg ses nedan.

fån ska byta läkare han sa att mitt långtidssockervärde var samma som förut men jag ifrågasatte honom när han sa det men han fattade inte

mig , men jag har sänkt det det vet jag ...Grrrr..ska fan ringa min diabetesköterska på måndag och prata med henne!han tittade inte om jag sänkt värdet utan bara på hur det SKA VARA!!!

Inga skillnader kan här ses mellan materialen, vare sig mellan de två forumen eller mellan olika tidpunkter. I Herrings (1998) material minskade hövligheten med tiden och olika ansiktshot i form av meningsskiljaktigheter och öppen kritik ökade, vilket går hand i hand med synen på datormediet som opersonligt och ovänligt. I den typ av diskussionsforum som jag här studerat stämmer detta alltså inte, vilket i sin tur korrelerar med vad Burnett och Buerkle (2004) fann i ett diskussionsforum om en livshotande fysisk sjukdom.

Instrumentalities: användning av okonventionellt skriftspråk

För att bilda mig en uppfattning om stilen i diskussionsinläggen, framför allt med avseende på stilens grad av informalitet, har jag valt att studera den relativa förekomsten av så kallade okonventionella skriftspråksdrag som brukar anses typiska för 'nätspråket' (Crystal 2006). Dragen anses ha uppstått när användarna anpassat sitt språkbruk till de nya medierna, såväl deras tekniska särdrag som deras användningsområden, och utgörs av bl.a. speciella teckenanvändningar, stavningar och förkortningar, som är mer eller mindre unika för de elektroniska medierna (se t.ex. Hård af Segerstad 2002; Crystal 2006; Herring 2008; 2012). Jag har valt ut några typografiska och ortografiska drag, som är relevanta att studera i det aktuella materialet, och som jag anser utgör markörer för informell stil. De drag jag valt att granska presenteras och exemplifieras nedan:

Okonventionell interpunktion (okonventionell användning av interpunktionstecken, mellanrum och små/stora bokstäver):

Det är ju jättebra att det går neråt, tyder på att du börjar få ordning på det. Kämpa på för det är värt det, kan jag lova!!!

någon som har diabetes som har erfarenheter av dykning? skall åka till australien och vill ta dykarcert.

hej alla med pump jag är en tjej på 17 år som nyligen har fått pump jag skulle vilja ha kontakt med fler som har pump snälla skriv till mig

Jag har quick set 9 mm, och hade problem med detta tidigare... fyllde min nål med 0.5 enheter som min sjuksköterska sagt... Insåg till sist att det inte räckte... idag fyller jag kanylen med 1 enhet, och det fungerar jättebra!!!!

Okonventionella stavingar (emfatiska, talspråkshärmande, förkortande):

Tack Johanna för svaret, MEN nu talar vi om två OLIKA saker

Det man får äta verkar så tråååååkigt.

e det nån som har nått kul recept??

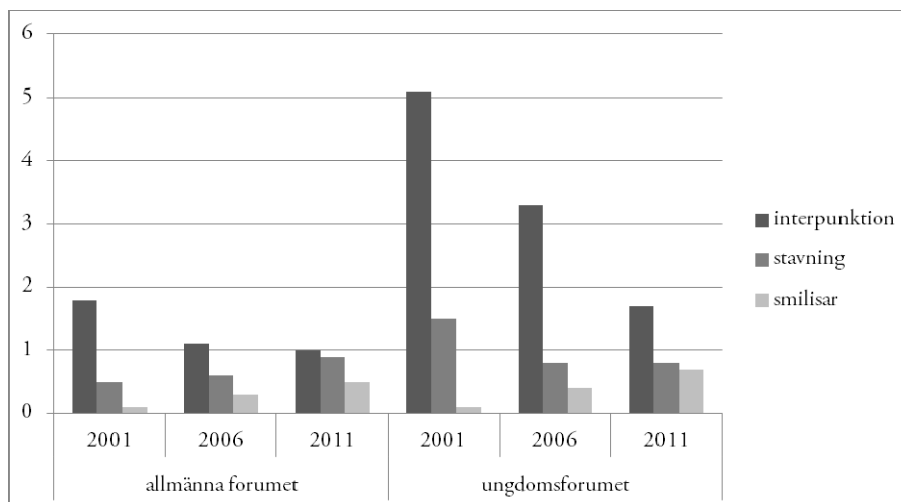
Läst att en del tycker det fungerar mkt bättre med pump.

Smilisar:

Man ska aldrig vara rädd för att gå till doktorn! :)

Någon som vet mer om exakt när dessa kommer, jag börjar bli otålig! 😊

Jag har alltså räknat hur många förekomster av de här olika dragen det finns i respektive material. Eftersom materialen omfattar olika mycket text, har antalet förekomster satts i relation till antalet ord i respektive material. I Figur 5 ses de relativa förekomsterna av de olika dragen i de två undersökta forumen 2001, 2006 och 2011.

Figur 5: De relativa förekomsterna av okonventionell interpunktion, okonventionella stavningar och smilisar i respektive forum 2001, 2006 och 2011

När man jämför de två forumen kan man se att det allmänna forumet vid samtliga tidpunkter tydligt intar positionen som det skriftspråkligt mer konventionella forumet, med en med detta mått mätt mer formell stil. Förändringarna över tid är marginella. Ungdomsforumet verkar å sin sida klart ha gått i riktning mot en mer konventionell nivå, men är fortfarande något mer okonventionellt vad gäller interpunktion och på det sättet mer informellt till sin stil än det allmänna forumet. Om man ser närmare på de olika språkliga drag som studerats kan man för båda forumen konstatera att medan de relativa frekvenserna av avvikande interpunktion ser ut att ha minskat, har smilisarna istället börjat användas lite mer efter hand. De okonventionella stavningarna verkar för sin del öka något i det allmänna forumet, medan de minskat en aning i ungdomsforumet mellan 2001 och 2006.

TVå saker bör påpekas i anslutning till den här delanalysen. För det första finns det givetvis andra markörer på informell stil i de undersökta texterna än de som jag här tagit fasta på. Man kunde t.ex. sett närmare

också på sådant som ordval och meningsbyggnad. För det andra behandlas alltså de sex textmassorna här klumpvis per forum och år. Detta ger ingen som helst bild av den interna variationen i materialet, som är stor. I båda forumen finns det bland de tiotals skribenterna både sådana som skriver alldeles 'korrekt' svenska, och de som anammat ett mer fritt förhållningssätt till skriftspråksnormerna.

Norms: forumregler

Från skriftspråksnormer kommer vi här över till andra slags normer för diskussionerna i forumen. I det här sammanhanget kan först och främst konstateras att i de insamlade materialen förekommer ingen metadiskussion kring vad som är tillåtet i forumet, vare sig i fråga om inläggens innehåll eller språk. Däremot har båda forumen explicit uttryckta forumregler som upprätthållarna publicerat i anslutning till forumen. Reglerna tar i båda forumen fasta på vikten av att följa allmänt vedertagen etikett för internetkommunikation. Ingetdera forum tillåter ärekränkning, kommersiell reklam eller rasism. Den språkliga formen kommenteras däremot inte i samband med forumreglerna, förutom att det i det allmänna forumets regler nämns att man inte får skriva hela inlägg med stora bokstäver eftersom det kan uppfattas som att man skriker. Forumreglerna är alltså allmänt taget de samma för båda forumen, och har inte heller ändrats märkbart under den undersökta tidsperioden.

Genres: citat ur och hänvisningar till andra genrer

I min genomgång av diskussionsinläggen har jag även fäst uppmärksamhet vid vilka källor som citeras eller hänvisas till i diskussionsinläggen. Resultatet av denna kartläggning ger vid handen att man 2001 inte verkar hänvisa speciellt mycket till information och källor utanför forumet. I materialet från 2006 ökar hänvisningarna något, speciellt i det allmänna forumet. I det nyaste materialet är det sedan ungdomsforumet som innehåller flest referenser till olika andra medier. Mer intressant än antalet hänvisningar är ändå i detta sammanhang det man hänvisar till. Här märks nämligen

medieutvecklingen. I materialet från 2001 hänvisar man till en ICQ-grupp, ett medium som numera minskat i popularitet. Webbssidor och andra diskussionsforum förekommer vid alla tidpunkter, medan bloggar, Facebook och Youtube uppträder som nyheter i materialet från 2011.

Sammanfattning och diskussion

Syftet med den här studien var alltså att undersöka om det skett någon förändring i kommunikationen i de två diabetesforumen, liksom i skillnaderna mellan dem, mellan åren 2001, 2006 och 2011. De olika delanalyserna, som tagit sin utgångspunkt i Hymes SPEAKING-modell, har visat att kommunikationen i stort inte förändrats på något drastiskt sätt under den tioårsperiod som undersökningen täcker. Det man kan konstatera är att diskussionerna sker i en något annorlunda kontext 2006 och 2011 än 2001 så till vida att samtliga forums design har omarbetats och olika tekniska finesser satts in någon gång mellan 2001 och 2006. I båda forumen har också skrivandet av inlägg under samma tidsperiod begränsats till registrerade medlemmar, även om diskussionerna fortsättningsvis kan läsas fritt. Vad gäller deltagarna är vid varje tidpunkt minst två tredjedelar av skribenterna i det allmänna forumet 25 år eller äldre, medan samma andel i ungdomsforumet är 24 år eller yngre. Inte heller i fråga om diskussionsinläggens primära funktion har några radikala förändringar ägt rum, men analysen ger vid handen en något ökad fokusering på informationsorienterad kommunikation i ungdomsforumet. När det gäller inläggens längd uppvisar båda forumen i genomsnitt lite mer utförliga inlägg vid de två senare tidpunkterna än vid den första, samtidigt som man i båda forumen kan iaktta en minskning i förekomsten av avslutande hälsningar och underskrifter. Diskussionerna i materialets alla delar kännetecknas vidare genomgående av en övervägande positiv och vänlig stämning gentemot de andra deltagarna. När det gäller stilens informalitet mätt i relativ frekvens av avvikande interpunktion, avvikande stavningar respektive smilisar syns en klar skillnad mellan de två forumen. Det anmärkningsvärda är att även om ungdomsforumet vid varje tidpunkt uppvisar högre frekvens

av framförallt okonventionell interpunktion än det allmänna forumet, blir denna frekvens lägre för varje materialinsamlingsår. Ungdomarna verkar alltså bli mer konventionella i sitt skrivande med tiden. Resultaten visar ytterligare att någon metadiskussion kring språkbruket eller andra aspekter av hur man ska bete sig i forumen inte förekommer i något av materialen. Däremot finns det forumregler i anslutning till respektive forum som förbjuder stötande och kommersiellt innehåll i diskussionsinläggen. Språkriktighet berörs dock inte i reglerna. Slutligen har analysen avslöjat att den tekniska utvecklingen avspeglas i de genrer utanför diskussionsforumet som skribenterna hänvisar till, t.ex. så att det i de senaste materialen förekommer länkar till bloggar, Facebook och Youtube.

Den poäng jag vill göra med den här studien är alltså att all interaktion i elektroniska medier inte med nödvändighet förändras i ett rasande tempo, varför inte heller all forskning ska ses som föråldrad genast den publiceras. De iakttagelser jag sammanfattar ovan stöder denna poäng. Det är egentligen endast på två punkter i SPEAKING-modellen som kommunikationen förändrats på ett tydligt sätt under denna tioårsperiod, och dessa punkter går jag nedan lite närmare in på.

För det första har alltså forumens tekniska egenskaper och utseende förändrats. Det bör dock påpekas att inga stora förändringar skett mellan 2006 och 2011, vilket visar att olika internetmedier inte nödvändigtvis ständigt måste utvecklas för att behålla sin popularitet. Även om vissa tekniska innovationer förts in mellan de två första undersökningsåren, är det viktigt att poängtera att de allmänna principerna för hur diskussionerna tekniskt går till är helt oförändrade under hela tioårsperioden. Det enda undantaget här är att man från och med det mittersta materialet i båda forumen måste registrera sig för att kunna skriva inlägg.

Möjligen är just registreringskravet en av orsakerna till den andra mer påtagliga förändringen, dvs. att stilen framförallt i ungdomsforumet i medeltal verkar bli mer formell och skriftspråkligt konventionell under den studerade perioden. Det är inte helt osannolikt att kommunikationen blir mindre hämningslös och kreativ när endast registrerade skribenter får

skriva inlägg och interaktionen kontinuerligt övervakas, vilket är en möjlig orsak till de minskade förekomsterna av okonventionella drag. När vi får nya medier att kommunicera med tar det dessutom ofta en tid innan användningen stabiliserar sig, och vi kommer överens om och lär oss de 'korrekta' sätten att använda dem (Baron 2008). Det här kan man tänka sig att syns i ungdomsforumet där man efterhand verkar ha enats om att forumet primärt är till för informationsorienterade aktiviteter. Detta gör troligen att interaktionen uppfattas som mer seriös, något som i sin tur kan återspegla sig i inläggens längd och språkliga form. Baron (2002) har också konstaterat att den språkliga frihet som ofta förknippas med ett nytt medium tenderar att omvärderas efter en tid, så att man återgår till ett mer traditionellt skrivande. På ett allmänt plan kan det också handla om att användarunderlaget i olika interaktionsmedier breddas och blir mer heterogent, framförallt i fråga om de aktiva användarnas ålder. Baron (2008, 233) menar t.ex. att de nya medierna förlorar sin särprägel då föräldrar och till och med far- och morföräldrar börjar använda samma medier som ungdomarna. Men inte ens i kommunikation där enbart ungdomar deltar används alltid ett väldigt speciellt språk, vilket Bellander (2010, 204f.) också påpekar.

Resultatet av min undersökning motsäger alltså uppfattningen om att utvecklingen av elektroniska medier och förändringarna i hur de används går så rasande snabbt att all forskning genast blir föråldrad. Den stöder inte heller den oro som allt fortfarande verkar grassera, i synnerhet bland massmedia och allmänhet, för en allt ökande användning speciellt bland ungdomar av ett skriftspråk som skiljer sig från traditionella normer och hotar fördärva språket (se t.ex. Crystal 2008; Herring 2008).

Man kan förstås argumentera för att de forum som här undersökts är dåligt valda eftersom de är så stabila, och eftersom det språk som används i dem möjligen inte uppvisar så mycket extrema drag. Men samtidigt är det just det som är poängen, att visa att det finns relativt oföränderlig kommunikation också i nya medier. Herring (2011a) påpekar också att forskarna fortsättningsvis fokuserar onödigt mycket på det nya och ovanliga.

Hon varnar för att se datorförmedlad diskurs som alltför exotiskt. En stor del, kanske rentav den större delen, är inte speciellt kreativ eller annorlunda, menar Herring (2011a). Även Baron (2008) kommer fram till att man bör tona ner diskussionen kring den snabba utvecklingen och de stora förändringarna medierna medför. Intresset för olika medier planar ut, och inverkan på samhället och språket kanske inte är så stor.

Lotta Collin är fil. dr. och lektor i svenska vid Åbo Akademi. Hennes forskning är inriktad på text- och diskursanalys. Speciellt är hon intresserad av hur skriftspråket används, varierar och utvecklas på nätet.

Kontakt: lotta.collin@abo.fi

www.abo.fi/institution/Content/Document/document/11177

References

ANDROUTSOPOULOS, JANNIS (2006). "Introduction: Sociolinguistics and Computer-mediated Communication." *Journal of Sociolinguistics* 10.4: 419–438.

ANDROUTSOPOULOS, JANNIS & MICHAEL BEISWENGER (2008). "Introduction: Data and Methods in Computer-Mediated Discourse Analysis." *Language@Internet* 5. <[http://www. languageatinternet.de](http://www.languageatinternet.de)> [2011-06-13]

BARON, NAOMI S. (2002). "Who Sets E-Mail Style? Prescriptivism, Coping Strategies, and Democratizing Communication Access." *The Information Society* 18: 403–413.

BARON, NAOMI S. (2008). *Always On: Language in an Online and Mobile World*. Oxford: Oxford UP.

BELLANDER, THERES (2010). *Ungdomars dagliga interaktion: en språkvetenskaplig studie av sex gymnasieungdomars bruk av tal, skrift och interaktionsmedier*. Doktorsavhandling. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.

BURNETT, GARY & HARRY BUERKLE (2004). "Information Exchange in Virtual Communities: A Comparative Study". *Journal of Computer-Mediated Communication* 9.2. <<http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue2/burnett.html>> [2011-06-29]

CAMERON, DEBORAH (2001). *Working with Spoken Discourse*. London: Sage.

COLLIN, LOTTA (2005). *Variation i webbdiskussion: en fallstudie av kontext, funktion och form i diskussionsforum om diabetes*. Doktorsavhandling. Åbo: Åbo Akademi.

COLLIN, LOTTA (2008). "Utveckling i webbdiskussion: en jämförelse av kontext, funktion och form i diskussionsforum om diabetes 2001 och 2006". *Svenskan i Finland 10. Föredrag vid tionde sammankomsten för beskrivningen av svenskan i Finland*. Helsingfors: Helsingfors universitet. 43–54.

CRYSTAL, DAVID (2006). *Language and the Internet*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge UP.

CRYSTAL, DAVID (2008). *Txtng. The gr8 db8*. Oxford: Oxford UP.

FAYARD, ANNE-LAURE & GERARDINE DESANCTIS (2005). "Evolution of an Online Forum for Knowledge Management Professionals: A Language Game Analysis." *Journal of Computer-Mediated Communication* 10.4.
<<http://jcmc.indiana.edu/vol10/issue4/fayard.html>> [2011-06-29]

GILTROW, JANET & DIETER STEIN (2009). "Genres in the Internet: Innovation, Evolution and Genre Theory". *Genres in the Internet. Issues in the Theory of Genre*. Red. Janet Giltrow & Dieter Stein. Amsterdam: John Benjamins. 1–25.

HERRING, SUSAN C. (1996). "Two Variants of an Electronic Message Schema." *Computer-Mediated Communication: Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives*. Red. Susan C. Herring. Amsterdam: John Benjamins. 81–108.

HERRING, SUSAN C. (1998). "Variability and Change in E-mail Style".
<<http://ella.slis.indiana.edu/~herring/term.html>> [2011-06-29]

HERRING, SUSAN C. (2008). "Language and the Internet". *International Encyclopedia of Communication*. Ed. Wolfgang Donsbach. Oxford: Blackwell. 2640–2645.

HERRING, SUSAN C. (2011). "Commentary: Contextualizing Digital Discourse." *Digital Discourse: Language in the New Media*. Red. C. Thurlow & K. Mroczek. New York: Oxford UP. 340–347.

HERRING, SUSAN C. (2012, in press). "Grammar and Electronic Communication". *Encyclopedia of applied linguistics*. Wiley-Blackwell. [in press]

HYMES, DELL (1972). "Models of the Interaction of Language and Social life." *Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication*. Red. John Gumperz & Dell Hymes. New York: Holt, Rinehart and Winston. 35–71.

HÅRD AF SEGERSTAD, YLVA (2002). *Use and Adaption of Written Language to the Conditions of Computer-mediated Communication*. Doktorsavhandling. Göteborg: Göteborgs Universitet.

KAPIDZIC, SANJA & SUSAN C. HERRING (2011). "Gender, Communication, and Self-Presentation in Teen Chatrooms Revisited: Have Patterns Changed?" *Journal of Computer-Mediated Communication* 17.1: 39–59.

PREECE, JENNY (1999). "Emphatic Communities: Balancing Emotional and Factual Communication". *Interacting with Computers* 12.1: 63–77.

SOFKOVA HASHEMI, SYLVANA (2008). "Kommunikationsteknik och skrivande hos svenska skolbarn." *Tekniken bakom språket*. Red. Rickard Domeij. Stockholm: Norstedts. 121–143.